

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

DISPUTATIO PRIMA

De Necessitate Gratia.

Ad questionem 109. Divi Thoma.

ANTERAM ad litteram D. Thomae accedamus, & disputationem istam aggrediamur, quatuor breviter hic praemittenda sunt. Primum est, S. Doctor in titulo qu. 109. appellare gratiam, principium exterioris humani actuum, non inhaesivè, sed egressivè: quia licet ponat aliquid in anima, vel per modum habitus, ut gratia sanctificans, vel per modum motionis, ut gratia auxilians, illud tamen ex intraneis naturae non emanat, sed ab exteriori principio, Deo scilicet, ut operante supra totius naturae exigentiam, procedit: sicut lapis dicitur moveri à principio extrinseco, quia licet impulsus illi inhaereat, tamen à principio exteriori causatur.

Secundum est, nomen gratiae, significari dona gratis & liberaliter à Deo collata: unde quia illa triplicis generis sunt, triplex etiam est gratiae acceptio & significatio: una lapsa & impropria, quae comprehendit quodcumque beneficium à Deo nobis gratis & liberaliter concessum, sive ad naturam pertineat, sive supra naturam sicut de Patre sextae Synodi, actione 11. in Epist. ad Sophronium, Angelorum immortalitatem, licet ipsi connaturalem, nomine gratiae afficiunt: & Augustinus Ep. 95. & 105. observat rerum creationem & conservationem, gratiam vocari posse; quia gratis & liberaliter à Deo conceditur. Hanc gratiam non negavit Pelagius: imò Patres Concilii Palæstini fecerunt, concedens necessitatem gratiae ad opera salutaria, sed gratiae nomine dolose beneficium creationis intelligens, ut in Tractatu praecedenti declaravimus. Alia acceptio gratiae est magis propria, & non se extendit ad quodcumque donum, in creatione gratis & liberaliter à Deo concessum, sed duntaxat ad dona aliqua naturalia, omnino indebita, quale in statu innocentiae fuit donum integritatis, & cuiusmodi etiam sunt in statu naturae lapsae auxilia quaedam intra ordinem naturae specialia, quae dantur ad aliqua opera difficilia & heroica ordinis naturalis exerceenda, ut infra patebit. Tertia demum est maxime propria, & significat solum dona & beneficia supra totum naturae debitum nobis per Christum exhibita in ordine ad nostram salutem; & haec est propria & theologica gratiae consideratio, de qua in hoc Tractatu aucturi sumus, quamvis interdum de gratia secundo modo accepta mentionem simus facturi, praecipue disputatione sequenti.

Tertio observandum est, gratiam propriissime dictam, ob diversa munia quae exhibet, quinque praecipue nominibus insigniri: vocatur enim elevans, sanctificans, sanans, movens & auxilians. Dicitur *elevans*, quia elevat hominem ad ordinem supernaturalem; vel per modum habitus, ut gratia habitualis, & virtutes infusae; vel per modum dispositionis, ut auxilium collatum ad actum contritionis. Vocatur *sanctificans* seu *justificans*, quia animam mundat à peccato, & Deo totius sanctitatis & puritatis fonti conjungit. Appellatur *sanans*, quia potentias animae per pecca-

rum deordinatas, laesas, & debilitatas, ordinat, sanat & reedificat. Dicitur *movens*, quia animam movet & applicat ad actus supernaturales eliciendos. Denique *adjuvans*, seu *auxilians* nuncupatur, quia hominem adjuvat, eique vires & auxilium praebet ad operandum, & ultimum finem obtinendum: unde quidquid in nobis est sanctitatis, pietatis, virtutis, salutis, iustitiae & meriti, totum illi debemus, juxta illud Apostoli, *Gratiis sum id quod sum.*

Denique observandum est, quod S. Doctor ad probandum gratiam esse, ostendit illam necessariam esse: quia sicut in naturalibus divina providentia non deest in necessariis, ita nec deest in supernaturalibus; & idèd si gratia est necessaria, bene sequitur quod Deus eam conferat. Priusquam verò agat de necessitate gratiae ad attingendum bonum, vel vitandum malum, disputat de ejus necessitate in ordine ad cognitionem veritatis: quia veritatis cognitio ad volitionem boni, & rectam operationem requiritur. Unde sit

ARTICULUS PRIMUS.

An homo in statu naturae lapsae possit sine gratia, seu speciali auxilio, omnes veritates naturales, tam speculativas, quam practicas cognoscere?

S. I.

Quibusdam praemissa, referuntur sententiae.

Notandum primò, veritatem aliquam dupliciter dici naturalem: Primò ex parte rei, ut cum consistit in ipsis rebus naturalibus, cujusmodi sunt Deus et auctor & finis naturae, & omnia quae ordinantur ad istius finem, & finem supernaturalem nullo modo respiciunt: Secundò ex parte mediæ aut luminis quo cognoscitur, ut cum cognosci potest lumine naturali nostri intellectus. Et quia hoc lumen est tantum sufficiens ad ea objecta cognoscenda, in quorum notitiam per sensibilia possumus devenire; idèd illae tantum veritates dicuntur hoc modo naturales, quae ex sensibilibus cognosci possunt, ut docet D. Thomas hic art. 1. Praefens ergo difficultas procedit solum de veritatibus naturalibus hoc posteriori modo: nam ex his quae dicuntur naturales priori modo, certum est multas non posse cognosci ab homine viribus suae naturae, ut patet de cogitationibus cordium, de futuris contingentibus, de praeteritis quae nullum sui vestigium reliquerunt, & de his quae sunt intra orbem caelestes, aut quae latent in visceribus terrae, vel in profundo maris, quae naturaliter sunt abscondita nobis propter impedimentum physicum quod habent ne obiciantur sensibus nostris.

Notandum secundò, veritates naturales, sive ex parte rei, sive ex parte mediæ, subdividi in

Disp. 1. art. 1.

speculativas & practicas: speculativa dicuntur quæ non pertinent ad operationem, sed solum ad cognitionem; practica vero, quæ ordinantur ad operationem, vel movendo ad eam vel ipsam dirigendo; unde dicitur quod intellectus speculativus, extensione fit practicus.

7 Notandum tertio, veritatem practica tripliciter posse cognosci: Primo in generali, ut v.g. succurrendum est egenis, furtum est fugiendum, &c. Secundo in particulari, ut v.g. hic & nunc succurrendum est huic egeno: Tertio cum imperio efficaci intellectus practici, ut v.g. nunc succurre ipsi. Non agimus hic de veritatibus practici primi generis; quia istæ pertinent ad Philosophiam moralem, & de his est eadem ratio ac de speculativis; nec de veritatibus practici tertii generis; cum enim opus voluntatis sit necessarium cum hujusmodi imperio efficaci intellectus conjunctum, sic cognoscere verum practicum, idem est ac velle & operari bonum morale, de quo art. 3. dicemus: loquimur ergo solum de veritatibus practici secundi generis.

8 Notandum quarto, veritates, tam speculativas, quam practicas, posse in presenti dupliciter considerari, divisivè nimirum, considerando unam vel aliquas seorsim ab aliis, vel collectivè, totam ipsarum collectionem attingendo, seu nullas ab aliis separando.

9 Notandum quinto, duplicem solere distingui potentiam: Unam physicam, quæ attenditur penes proportionem & commensurationem ad actum, abstrahendo à difficultatibus, occupationibus, impedimentis, &c. Alteram moralem, quæ non solum dicit proportionem ad actum vel objectum, sed etiam carentiam omnium impedimentorum, quæ possunt eam prohibere ne exeat actum, vel saltem ne ita promptè & expedite operetur; v.g. homo sanus & liber à vinculis seu compedibus, censetur habere non solum potentiam physicam, sed etiam moralem ad ambulandum; ille vero qui laborat podagra, aut compedibus detinetur, physicè quidem potens est ad ambulandum, non tamen moraliter, quia non est liber ab impedimentis.

10 Notandum sexto, quod quando quærimus, an homo in statu naturæ lapsæ possit cognoscere veritates naturales sine gratia, loquimur de gratia actuali, sive auxiliante, non verò de habituali, seu sanctificante; quia manifestum est talentam gratiam ad cognoscendas veritates naturales non esse necessariam, cum Aristoteles, Plato, & alii Philosophi Gentiles, eâ privati, plures veritates naturales, de existentia & unitate Dei, aliique ejus attributis, ex creaturis agnovissent, juxta illud Apostoli ad Romanos 1. *Quod notum est Dei, manifestum est illis, invisibilia quippe, &c.* unde cum Augustinus 1. Soliloq. cap. 2. dixisset; *Deus qui non nisi mundos verum scire voluisset: hoc retracta libro 1. retract. cap. 4. quia, inquit, responderi potest, multos etiam non mundos, multa scire vera, ut etiam refert D. Thomas hic art. 1. in argum. sed contra.*

11 Demum observandum est; quinque à Theologis solere distingui status naturæ humanæ, nempe statum naturæ puræ, naturæ integræ, innocentia, seu justitiæ originalis, naturæ lapsæ, & naturæ per gratiam reparatæ, de quibus fusè egimus in Tractatu de homine & statibus naturæ humanæ, quem in fine Tomi secundi reperies. His præmissis,

12 Circa resolutionem propositæ difficultatis

A quatuor versantur sententiæ. Prima fuit quædam antiquior, quos suppressio non peferret & refellit. Thomas in 2. dist. 28. qu. 1. art. 7. asserentium hominem, in statu naturæ lapsæ, nullam veritatem naturalem sine auxilio gratiæ posse cognoscere. Quam opinionem, jam oblivioni traditam, sulcitavit Vazquez hic disp. 188. cap. 2. ubi docet notitiam Cujuscumque veritatis naturalis, quæ aliquo modo movet affectum ad rectè vivendum, non posse haberi sine auxilio gratiæ per Christum: quæ verò ad virtutem non movet posse quidem haberi sine ulla gratia Christi, non tamen sine auxilio gratiæ Dei. Illum sequitur Meratius disp. 1. de gratia sect. 2. In eotamen differt Vazquez ad antiquis illis Theologis, à D. Thoma citatis, quod isti indigentiam specialis auxilii ad cognoscendas veritates naturales ex ignorantia vulnere, per originale peccatum humanæ naturæ inflicto, peti dicebant; ille verò vult eam provenire, non ex defectu virium, aut vulnere ignorantia, sed ex differentia & contingentia quam habet intellectus, ut moveatur ad hoc potius objectum, quam ad illud.

B Secunda sententiæ tenet posse quidem hominem lapsum solis viribus naturæ cognoscere multas veritates naturales, tam speculativas, quam practicas, non tamen omnes divisivè, quia dantur aliquæ ita difficiles, ut ad eas attingendas specialis gratia requiratur. Hanc tenent Montezino, Granados, & quidam alii ex Recentioribus; & de veritatibus practici, probabilem existimant Curiel, & Martinez.

C Tertia asserit intellectum hominis lapsi posse cum solo concursu generali cognoscere omnem verum naturalem speculabilem, non solum divisivè, sed etiam collectivè. Pro hac referri solent Durandus in 2. dist. 28. quæst. 1. Cajetanus & Medina hic art. 1. Sed Durandus & Medina id expressè non asserunt de tota collectione veritatum, & intelligi possunt de omni verò divisivè sumpto; Cajetanus verò in eam magis inclinare videtur, cum non agnoscat vulnus ignorantia in intellectu speculativo, sed duntaxat in practico.

D Quarta denique existimat posse omnes istas veritates divisivè ab homine lapsi, absque speciali gratia & illustratione cognosci, non tamen collectivè. Hæc est communis inter Thomistas, quos sequuntur plures ex extraneis.

§. II.

Prima opinio rejicitur.

D¹ primò: Homo lapsus, cum solo concursu generali, & absque speciali gratia, seu illustratione, aliquas veritates naturales, tam ex speculativis, quæ ex practici, potest cognoscere.

E Prima pars conclusionis probatur primò ex D. Thoma hic art. 1. ubi sic habet: *Ad cognitionem cujuscumque veri homo indiget auxilio divino (id est concursu generali) ut intellectus à Deo moveatur ad suum actum, non autem indiget, ad cognoscendam veritatem in omnibus, nova illustratione superaddita naturali illustrationi, sed in quibusdam qua excedunt naturalem cognitionem.*

Respondet Vazquez, quod dum D. Thomas asserit hominem non indigere novâ illustratione superaddita illustrationi naturali ad cognoscendam veritatem in omnibus, vult dicere quod homo non indigeat quidem ad cognitionem cujuscumque veritatis novâ illustratione, sive gratiâ